

32004L0113

L 373/37

JURNALUL OFICIAL AL UNIUNII EUROPENE

21.12.2004

**DIRECTIVA 2004/113/CE A CONSILIULUI
din 13 decembrie 2004**

**de aplicare a principiului egalității de tratament între femei și bărbați privind accesul la bunuri și servicii
și furnizarea de bunuri și servicii**

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul de instituire a Comunității Europene, în special articolul 13 alineatul (1),

având în vedere propunerea Comisiei,

având în vedere avizul Parlamentului European ⁽¹⁾,

având în vedere avizul Comitetului Economic și Social European ⁽²⁾,

având în vedere avizul Comitetului Regiunilor ⁽³⁾,

întrucât:

(1) În conformitate cu articolul 6 din Tratatul privind Uniunea Europeană, Uniunea se bazează pe principiile libertății, democrației, respectării drepturilor omului și libertăților fundamentale, precum și al statului de drept, principii comune statelor membre, și respectă drepturile fundamentale, astfel cum sunt garantate de Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și astfel cum rezultă din tradițiile constituționale comune statelor membre, ca principii generale ale dreptului comunitar.

(2) Dreptul oricărei persoane la egalitate în fața legii și la protecție împotriva discriminării constituie un drept universal recunoscut prin Declarația universală a drepturilor omului, prin Convenția Organizației Națiunilor Unite privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, prin Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, prin pactele Națiunilor Unite privind drepturile civile și politice și drepturile economice, sociale și culturale și prin Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnate de toate statele membre.

(3) În afară de interzicerea discriminării, este important să se respecte alte libertăți și drepturi fundamentale, în special protecția vieții private și de familie, precum și tranzacțiile care se desfășoară în acest cadru, și libertatea religioasă.

(4) Egalitatea între bărbați și femei este un principiu fundamental al Uniunii Europene. Articolele 21 și 23 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene interzic orice formă de discriminare pe criterii de sex și prevăd că egalitatea între bărbați și femei trebuie să fie asigurată în toate domeniile.

(5) Articolul 2 din Tratatul de instituire a Comunității Europene prevede că promovarea acestei egalități este una din sarcinile esențiale ale Comunității. De asemenea, articolul 3 alineatul (2) din tratat prevede că, prin toate acțiunile sale, Comunitatea caută să elimine inegalitățile și să promoveze egalitatea între bărbați și femei.

(6) Comisia și-a făcut cunoscută intenția de a propune o directivă privind discriminarea pe criterii de sex în afara pieței muncii, în comunicarea sa privind Agenda pentru politica socială. Această propunere este pe deplin în conformitate cu Decizia 2001/51/CE a Consiliului din 20 decembrie 2000 de instituire a unui program de acțiune comunitar referitor la strategia comunitară privind egalitatea între femei și bărbați (2001-2005) ⁽⁴⁾, care reglementează toate politicile comunitare și urmărește promovarea egalității între bărbați și femei prin adaptarea acestor politici și punerea în aplicare a acțiunilor concrete concepute în vederea îmbunătățirii situației bărbaților și femeilor în societate.

(7) Consiliul European, întrunit la Nisa, la 7 și 9 decembrie 2000, a cerut Comisiei să consolideze drepturile privind egalitatea prin adoptarea unei propuneri de directivă pentru promovarea egalității între bărbați și femei și în alte domenii decât ocuparea forței de muncă și activitatea profesională.

⁽¹⁾ Avizul din 30 martie 2004 (nepublicat încă în Jurnalul Oficial).

⁽²⁾ JO C 241, 28.9.2004, p. 44.

⁽³⁾ JO C 121, 30.4.2004, p. 27.

⁽⁴⁾ JO C 17, 19.1.2001, p. 22.

- (8) Comunitatea adoptă o serie de instrumente juridice în vederea prevenirii și combaterii discriminării pe criterii de sex pe piața muncii. Aceste instrumente au dovedit utilitatea legislației în combaterea discriminării.
- (9) Discriminarea pe criterii de sex, inclusiv hărțuirea și hărțuirea sexuală, are loc și în domenii care nu țin de piața muncii. Această discriminare poate fi tot atât de dăunătoare, în măsura în care constituie o piedică în calea integrării totale și reușite a bărbaților și femeilor în viața economică și socială.
- (10) Problemele sunt vizibile în special în domeniul accesului la bunuri și servicii și al furnizării de bunuri și servicii. Prin urmare, este necesar să se prevină și să se elimine discriminarea pe criterii de sex în acest domeniu. La fel ca și în cazul Directivei 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de origine rasială sau etnică ⁽¹⁾, acest obiectiv poate fi mai bine îndeplinit cu ajutorul legislației comunitare.
- (11) Această legislație ar trebui să interzică discriminarea pe criterii de sex în ceea ce privește accesul la bunuri și servicii și furnizarea bunurilor și serviciilor. Bunurile trebuie înțelese în sensul dispozițiilor Tratatului de instituire a Comunității Europene cu privire la libera circulație a bunurilor. Serviciile trebuie înțelese în sensul articolului 50 din tratatul menționat anterior.
- (12) În scopul prevenirii discriminării pe criterii de sex, prezenta directivă se aplică atât discriminării directe, cât și discriminării indirecte. Poate fi vorba despre o discriminare directă numai atunci când, pe criterii de sex, o persoană este tratată într-un mod mai puțin favorabil decât o altă persoană aflată într-o situație similară. Prin urmare, de exemplu, diferențele între bărbați și femei în privința furnizării serviciilor de sănătate, care rezultă din diferențele fizice între bărbați și femei, nu se raportează la situații comparabile și nu constituie, prin urmare, o discriminare.
- (13) Interzicerea discriminării ar trebui să se aplice persoanelor care furnizează bunuri și servicii aflate la dispoziția publicului și oferite în afara domeniului vieții private și familiale, precum și tranzacțiilor care se derulează în acest cadru. Ea nu ar trebui să se aplice conținutului mijloacelor de informare sau al publicității, nici educației publice sau private.
- (14) Orice persoană beneficiază de libertatea contractuală, inclusiv de libertatea de a alege un cocontractant pentru o tranzacție. O persoană care furnizează bunuri sau servicii poate avea o serie de motive subiective în alegerea cocontractantului său. Cu condiția ca alegerea cocontractantului să nu se bazeze pe sexul celui interesat/cele interesate, prezenta directivă nu ar trebui să aducă atingere libertății individuale de a alege un cocontractant.
- (15) Există deja o serie de instrumente juridice care pun în aplicare principiul egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul ocupării forței de muncă și al muncii. Prin urmare, prezenta directivă nu ar trebui să se aplice în acest domeniu. Acest raționament este valabil și în privința problemelor legate de activitatea independentă, în măsura în care acestea sunt reglementate prin instrumente juridice existente. Prezenta directivă ar trebui să se aplice numai asigurărilor și pensiilor private, liber consimțite și nelegate de relațiile de muncă.
- (16) Diferențele de tratament pot fi acceptate numai în cazul în care sunt justificate de un obiectiv legitim. Pot fi, de exemplu, considerate ca obiectiv legitim protecția victimelor împotriva violenței cu caracter sexual (în cadrul căminelor unisex), motive legate de respectarea vieții private și de decență (atunci când o persoană oferă găzduire în cadrul propriului domiciliu), promovarea egalității sexelor sau a intereselor bărbaților sau femeilor (prin organisme benevole unisex, de exemplu), libertatea de asociere (în cadrul afilierii la cluburi private unisex) și organizarea de activități sportive (de exemplu manifestări sportive unisex). Orice limitare ar trebui, cu toate acestea, să fie corespunzătoare și necesară, în conformitate cu criteriile care decurg din jurisprudența Curții de Justiție a Comunităților Europene.
- (17) Principiul egalității de tratament privind accesul la bunuri și servicii nu necesită ca serviciile furnizate să fie întotdeauna împărțite între bărbați și femei, cu condiția ca această furnizare să nu favorizeze vreunul dintre sexe.
- (18) Utilizarea factorilor actuariali în ceea ce privește sexul este foarte răspândită în furnizarea serviciilor de asigurare și a altor servicii financiare conexe. În vederea garantării egalității de tratament între bărbați și femei, utilizarea sexului ca factor actuarial nu ar trebui să creeze, pentru cei asigurați, diferențe în materie de prime și prestații. Pentru a evita o reajustare bruscă a pieței, această regulă ar trebui să se aplice numai pentru noile contracte încheiate după data transpunerii prezentei directive.

⁽¹⁾ JO L 180, 19.7.2000, p. 22.

- (19) Unele categorii de riscuri pot varia în funcție de sex. În anumite cazuri, sexul reprezintă un factor determinant, fără a fi în mod obligatoriu singurul, în cadrul evaluării riscurilor asigurate. În ceea ce privește contractele care reglementează acest tip de riscuri, statele membre pot decide autorizarea derogărilor de la norma privind primele și prestațiile unisex, cu condiția să poată garanta că datele actuariale și statistice subiacente pe care se bazează calculele sunt fiabile, actualizate periodic și puse la dispoziția publicului. Derogările sunt autorizate numai atunci când legislația națională nu a pus încă în aplicare norma privind primele și prestațiile unisex. După cinci ani de la transpunerea prezentei directive, statele membre ar trebui să reexamineze justificarea acestor derogări, ținând seama de datele actuariale și statistice cele mai recente, precum și de un raport prezentat de Comisie după trei ani de la data transunerii prezentei directive.
- (20) Un tratament mai puțin favorabil al femeii pe criterii de sarcină și maternitate ar trebui să fie considerat ca o formă de discriminare directă bazată pe sex și, în consecință, să fie interzis în cadrul serviciilor de asigurare și al serviciilor financiare conexe. Cheltuielile legate de riscul unei sarcini și maternități nu ar trebui, prin urmare, să fie suportate doar de membrii unui singur sex.
- (21) Persoanele care au făcut obiectul unei discriminări pe criterii de sex ar trebui să dispună de mijloace adecvate de protecție juridică. Pentru a asigura un nivel de protecție mai eficient, asociațiile, organizațiile și celelalte persoane juridice ar trebui să fie și ele autorizate să inițieze o procedură, potrivit modalităților stabilite de statele membre, în numele sau în sprijinul unei victime, fără a aduce atingere normelor naționale de procedură privind reprezentarea și apărarea în fața instanțelor.
- (22) Adaptarea normelor referitoare la sarcina probei ar trebui să se impună imediat ce apare prezumția de discriminare și, în cazul în care această situație se dovedește adevărată, punerea efectivă în aplicare a principiului egalității de tratament ar trebui să necesite ca sarcina probei să revină pârâtului.
- (23) Punerea efectivă în aplicare a principiului egalității de tratament necesită o protecție judiciară corespunzătoare împotriva eventualelor represalii.
- (24) În vederea promovării principiului egalității de tratament, statele membre ar trebui să încurajeze dialogul cu părțile
- beneficiare implicate care au, în conformitate cu practicile și legislațiile naționale, un interes legitim să contribuie la combaterea discriminării pe criterii de sex în domeniul accesului la bunuri și servicii și al furnizării de bunuri și servicii.
- (25) Protecția împotriva discriminării pe criterii de sex ar trebui să fie ea însăși consolidată prin existența unuia sau mai multor organisme în fiecare stat membru, cu competența de a analiza problemele respective, de a studia soluțiile posibile și de a oferi un sprijin concret victimelor. Organismul sau organismele pot fi aceleași cu cele care, la nivel național, au misiunea să apere drepturile omului, să protejeze drepturile persoanelor sau să pună în aplicare principiul egalității de tratament.
- (26) Prezenta directivă stabilește cerințe minime, ceea ce oferă statelor membre posibilitatea adoptării sau a menținerii unor dispoziții mai favorabile. Punerea în aplicare a prezentei directive nu ar trebui să permită justificarea unui regres în raport cu situația deja existentă în fiecare stat membru.
- (27) Statele membre ar trebui să introducă sancțiuni efective, proporționale și disuasive aplicabile în cazul nerespectării obligațiilor care decurg din prezenta directivă.
- (28) Dat fiind că obiectivele prezentei directive, și anume asigurarea unui nivel ridicat comun de protecție împotriva discriminării în toate statele membre, nu pot să fie realizate în mod satisfăcător de către statele membre și pot, prin urmare, din cauza dimensiunilor sau efectelor acțiunii, să fie mai bine realizate la nivel comunitar, Comunitatea poate adopta măsuri, în conformitate cu principiul subsidiarității enunțat la articolul 5 din tratat. În conformitate cu principiul proporționalității astfel cum a fost enunțat la articolul menționat anterior, prezenta directivă nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestor obiective.
- (29) În conformitate cu punctul 34 din acordul interinstituțional „Pentru o mai bună legiferare”⁽¹⁾, statele membre sunt încurajate să întocmească, pentru ele însele și în interesul Comunității, propriile lor tabele care să ilustreze, pe cât posibil, concordanța între directivă și măsurile de transpunere și să le facă publice.

(1) JO C 321, 31.12.2003, p. 1.

ADOPTĂ PREZENTA DIRECTIVĂ:

CAPITOLUL I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1

Obiectul

Prezenta directivă are ca obiect formarea unui cadru pentru combaterea discriminării pe criterii de sex în ceea ce privește accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii, în vederea punerii în aplicare, în statele membre, a principiului egalității de tratament între bărbați și femei.

Articolul 2

Definiții

În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

- (a) „discriminare directă”: situația în care o persoană este tratată, din rațiuni de sex, într-un mod mai puțin favorabil decât este, a fost sau va fi tratată o altă persoană, într-o situație comparabilă;
- (b) „discriminare indirectă”: situația în care o dispoziție, un criteriu sau o practică aparent neutre ar dezavantaja în special persoanele de un anumit sex, în raport cu persoanele de alt sex, cu excepția cazului în care această dispoziție, acest criteriu sau această practică sunt obiectiv justificate de un scop legitim și în care mijloacele pentru atingerea acestui scop sunt corespunzătoare și necesare;
- (c) „hărțuire”: situația în care survine un comportament nedorit legat de sexul unei persoane, având ca obiect sau ca efect atingerea demnității unei persoane și crearea unui mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator;
- (d) „hărțuire sexuală”: situația în care survine un comportament nedorit cu conotație sexuală, cu manifestări fizice, verbale sau nonverbale, având ca obiect sau ca efect atingerea demnității unei persoane și, în special, crearea unui mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator.

Articolul 3

Domeniul de aplicare

(1) În limitele competențelor conferite Comunității, prezenta directivă se aplică tuturor persoanelor ce furnizează bunuri și

servicii care sunt la dispoziția publicului independent de persoana implicată, atât pentru sectorul public, cât și pentru cel privat, inclusiv organismele publice, și care sunt oferite în afara sferei vieții private și familiale, precum și tranzacțiilor care se desfășoară în acest cadru.

(2) Prezenta directivă nu aduce atingere libertății individuale de a alege un cocontractant, cu condiția ca alegerea cocontractantului să nu se bazeze pe sexul celui interesat/celeii interesate.

(3) Prezenta directivă nu se aplică nici conținutului mijloacelor de informare și al publicității, nici educației.

(4) Prezenta directivă nu se aplică problemelor privind ocuparea forței de muncă și munca. Directiva nu se aplică problemelor referitoare la activitatea independentă, în măsura în care acestea sunt reglementate de alte acte legislative comunitare.

Articolul 4

Principiul egalității de tratament

(1) În sensul prezentei directive, principiul egalității de tratament între bărbați și femei înseamnă:

(a) că nu poate exista o discriminare directă pe criterii de sex, inclusiv un tratament mai puțin favorabil al femeii pe motive de sarcină și maternitate;

(b) că nu poate exista o discriminare indirectă bazată pe sex.

(2) Prezenta directivă nu aduce atingere dispozițiilor mai favorabile referitoare la protecția femeilor în ceea ce privește sarcina și maternitatea.

(3) Hărțuirea și hărțuirea sexuală în sensul prezentei directive sunt considerate discriminări pe criterii de sex și sunt, prin urmare, interzise. Respingerea unor astfel de comportamente de către o persoană sau supunerea ei acestor comportamente nu poate fi folosită pentru a fundamenta o decizie care afectează această persoană.

(4) Orice comportament constând în a-i impune cuiva să practice o discriminare directă sau indirectă pe criterii de sex este considerată discriminare în sensul prezentei directive.

(5) Prezenta directivă nu exclude diferențele de tratament în cazul în care furnizarea bunurilor și serviciilor destinate exclusiv sau în mod esențial membrilor unuia dintre sexe se justifică printr-un scop legitim și dacă mijloacele de atingere ale acestui scop sunt corespunzătoare și necesare.

*Articolul 5***Factori actuariali**

(1) Statele membre veghează pentru ca, în toate noile contracte încheiate după 21 decembrie 2007, utilizarea sexului ca factor în calculul primelor și prestațiilor în domeniul serviciilor de asigurare și al serviciilor financiare conexe să nu ducă la crearea, pentru cei asigurați, a unor diferențe în materie de prime și prestații.

(2) Sub rezerva alineatului (1), statele membre pot decide, înainte de 21 decembrie 2007, să autorizeze diferențe proporționale în materie de prime și prestații pentru cei asigurați, în cazul în care sexul reprezintă un factor determinant în evaluarea riscurilor, pe baza datelor actuariale și statistice pertinente și precise. Statele membre în cauză informează Comisia cu privire la acestea și veghează ca datele precise privind utilizarea sexului ca factor actuarial determinant să fie colectate, publicate și actualizate periodic. Aceste state membre reexaminează decizia lor în termen de cinci ani după 21 decembrie 2007, ținând seama de raportul Comisiei menționat la articolul 16, și transmit Comisiei rezultatele acestei reexaminări.

(3) În orice caz, cheltuielile legate de sarcină și maternitate nu determină, pentru cei asigurați, diferențe în materie de prime și prestații.

Statele membre pot amâna punerea în aplicare a măsurilor necesare pentru a se conforma prezentului alineat în termen de cel mult doi ani după 21 decembrie 2007. În acest caz, statele membre în cauză informează de îndată Comisia cu privire la aceasta.

*Articolul 6***Acțiunea pozitivă**

În vederea asigurării unei depline egalități între bărbați și femei în practică, principiul egalității de tratament nu împiedică un stat membru să mențină sau să adopte măsuri specifice destinate prevenirii sau compensării dezavantajelor legate de sex.

*Articolul 7***Cerințe minime**

(1) Statele membre pot adopta sau menține dispoziții mai favorabile pentru protecția principiului egalității de tratament între femei și bărbați decât cele prevăzute de prezenta directivă.

(2) Punerea în aplicare a prezentei directive nu poate în nici un caz să constituie un motiv pentru reducerea nivelului de protecție

împotriva discriminării, deja acordat de statele membre în domeniile reglementate de prezenta directivă.

CAPITOLUL II

CĂI DE ATAC ȘI APLICAREA DREPTULUI*Articolul 8***Apărarea drepturilor**

(1) Statele membre veghează ca proceduri judiciare și/sau administrative, inclusiv, atunci când se consideră adecvat, proceduri de conciliere, menite să ducă la respectarea obligațiilor care rezultă din prezenta directivă, să fie accesibile tuturor persoanelor care se consideră lezate de nerespectarea, în ceea ce le privește, a principiului egalității de tratament, chiar după ce relațiile în care se presupune că s-a produs discriminarea au luat sfârșit.

(2) Statele membre introduc în ordinea lor juridică națională măsurile necesare pentru a asigura ca prejudiciul suferit de o persoană lezată ca urmare a unei discriminări în sensul prezentei directive să fie realmente și efectiv reparat sau despăgubit, în funcție de modalitățile pe care le stabilesc în mod disuasiv și proporțional în raport cu prejudiciul suferit. O astfel de reparație sau despăgubire nu este în mod aprioric limitată de un plafon maxim.

(3) Statele membre asigură ca asociațiile, organizațiile sau persoanele juridice care au, în conformitate cu criteriile stabilite de legislația lor națională, un interes legitim în garantarea respectării dispozițiilor prezentei directive pot, în numele sau în sprijinul reclamantului, cu aprobarea acestuia, să inițieze orice fel de procedură juridică și/sau administrativă prevăzută, pentru a face să fie respectate obligațiile care rezultă din prezenta directivă.

(4) Alineatele (1) și (3) nu aduc atingere normelor naționale privind termenele acordate pentru a introduce o acțiune în ceea ce privește principiul egalității de tratament.

*Articolul 9***Sarcina probei**

(1) Statele membre iau măsurile necesare, în conformitate cu sistemul lor juridic, pentru ca, îndată ce o persoană se consideră lezată prin nerespectarea, în ceea ce o privește, a principiului egalității de tratament și aduce în fața unui organ jurisdicțional de drept sau a unei alte instanțe competente fapte care permit presupunerea existenței unei discriminări directe sau indirecte, să-i revină părâtului sarcina de a proba că nu a fost vorba despre încălcarea principiului egalității de tratament între bărbați și femei.

(2) Alineatul (1) nu se opune adoptării de către statele membre a unor norme privind sarcina probei mai favorabile pentru reclamant.

(3) Alineatul (1) nu se aplică în cazul procedurilor penale.

(4) Alineatele (1), (2) și (3) se aplică și altor proceduri inițiate în conformitate cu articolul 8 alineatul (3).

(5) Statele membre au libertatea de a nu aplica alineatul (1) procedurilor în care cercetarea faptelor revine instanței judecătorești sau altei autorități competente.

Articolul 10

Protecția contra represaliilor

Statele membre introduc în sistemul lor juridic intern măsurile necesare pentru protecția persoanelor împotriva oricărui tratament sau a oricărei consecințe defavorabile ca reacție la o plângere sau la o acțiune în justiție având drept scop respectarea principiului egalității de tratament.

Articolul 11

Dialogul cu părțile implicate

În vederea promovării principiului egalității de tratament, statele membre încurajează dialogul cu părțile implicate care au, în conformitate cu practicile și legislațiile naționale, un interes legitim să contribuie la combaterea discriminării pe criterii de sex în domeniile accesului la bunuri și servicii și al furnizării de bunuri și servicii.

CAPITOLUL III

ORGANISMELE DE PROMOVARE A EGALITĂȚII DE TRATAMENT

Articolul 12

(1) Statele membre desemnează unul sau mai multe organisme însărcinate cu promovarea, analiza, supravegherea și susținerea egalității de tratament între toate persoanele fără discriminare pe criterii de sex și iau măsurile necesare în acest sens. Aceste organisme pot face parte din organele însărcinate cu apărarea la nivel național a drepturilor omului, cu protecția drepturilor persoanelor sau cu punerea în aplicare a principiului egalității de tratament.

(2) Statele membre asigură ca organismele menționate la alineatul (1) să fie autorizate:

- (a) fără a aduce atingere drepturilor victimelor și asociațiilor, ale organizațiilor și altor persoane juridice menționate la articolul 8 alineatul (3), să aducă persoanelor victime ale unei discriminări un ajutor independent pentru a iniția o procedură vizând discriminarea;
- (b) să efectueze studii independente referitoare la discriminări;
- (c) să publice rapoarte independente și să formuleze recomandări privind toate problemele legate de aceste discriminări.

CAPITOLUL IV

DISPOZIȚII FINALE

Articolul 13

Conformarea

Statele membre iau măsurile necesare pentru a asigura ca principiul egalității de tratament să fie respectat în ceea ce privește accesul la bunuri și servicii și furnizarea bunurilor și serviciilor în cadrul prezentei directive și, în special, pentru ca:

- (a) actele cu putere de lege și actele administrative contrare principiului egalității de tratament să fie eliminate;
- (b) dispozițiile contractuale, regulamentele interne ale întreprinderilor, precum și normele care reglementează asociațiile cu scop lucrativ sau fără scop lucrativ, contrare principiului egalității de tratament, să fie sau să poată fi declarate nule și neavenite sau să fie modificate.

Articolul 14

Sancțiuni

Statele membre stabilesc regimul sancțiunilor aplicabile în cazul încălcării legislației naționale adoptate în conformitate cu prezenta directivă și iau toate măsurile necesare pentru a asigura aplicarea acesteia. Sancțiunile, care pot include plata unor despăgubiri către victimă, trebuie să fie efective, proporționale și disuasive. Statele membre notifică aceste dispoziții Comisiei până la 21 decembrie 2007 și orice altă modificare ulterioară referitoare la acestea în cel mai scurt termen.

Articolul 15

Difuzarea informațiilor

Statele membre asigură ca dispozițiile adoptate în aplicarea prezentei directive, precum și acelea aflate deja în vigoare în acest domeniu să fie aduse la cunoștința persoanelor în cauză, prin toate mijloacele corespunzătoare și pe întreg teritoriul acestora.

*Articolul 16***Rapoarte**

(1) Comisiei îi sunt comunicate de către statele membre, până la 21 decembrie 2009 și, ulterior, la fiecare cinci ani, toate informațiile disponibile referitoare la aplicarea prezentei directive.

Comisia întocmește un raport succint care conține examinarea practicilor în vigoare în statele membre privind articolul 5 pentru ceea ce are legătură cu utilizarea elementului sex ca factor în calculul primelor și al prestațiilor. Comisia prezintă acest raport Parlamentului European și Consiliului până la 21 decembrie 2010. După caz, Comisia completează raportul cu propuneri de modificare a prezentei directive.

(2) Raportul Comisiei ia în considerare punctul de vedere al părților interesate.

*Articolul 17***Punerea în aplicare**

(1) Statele membre pun în aplicare actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive până la 21 decembrie 2007. Comisiei i se comunică de îndată de către statele membre textul acestor dispoziții.

Atunci când statele membre adoptă aceste dispoziții, ele conțin o trimitere la prezenta directivă sau sunt însoțite de o asemenea

trimitere în momentul publicării lor oficiale. Statele membre stabilesc modalitatea de efectuare a acestei trimiteri.

(2) Comisiei îi sunt comunicate de către statele membre textele principalelor dispoziții de drept intern pe care le adoptă în domeniile reglementate de prezenta directivă.

*Articolul 18***Intrarea în vigoare**

Prezenta directivă intră în vigoare la data publicării în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

*Articolul 19***Destinatari**

Prezenta directivă se adresează statelor membre.

Adoptată la Bruxelles, 13 decembrie 2004.

Pentru Consiliu

Președintele

B. R. BOT